

publikaci. Ano, čas běží a je k nezastavení. PhDr. Jaroslavě Brichové k jejímu životnímu jubileu ze srdce blahopřejeme, do dalších let přejeme pevné zdraví, stálý elán, optimismus, věčný příslovečný šarm a mladistvě pohodovou družnou náladu.

Výběrová bibliografie článků PhDr. Jaroslavy Brichové, uveřejněných v našem vlastivědném časopise:

Mnichov a jeho důsledky na Novojičínsku. Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín (dále jen VSONJ) č. 22, 1978, str. 6-9.

Sbírka typářů okresního archivu v Novém Jičíně. VSONJ č. 38, 1986, str. 14-28.

Básník Josef Eichendorff a Sedlnice. VSONJ č. 44, 1989, str. 27-37.

Vývoj a změny katolické církevní správy na území olomoucké diecéze a děkanátů Bílovec a Odry od založení do roku 1960. VSONJ č. 55, 2004, str. 95-102.

Vzpomínka na PhDr. Františka Schwarze, CSc., bývalého ředitele Okresního vlastivědného muzea v Novém Jičíně. VSONJ č. 55, 2004, str. 171-173.

Soupis všech kaplí, křížů, soch a božích muk nacházejících se na území fulnecké farnosti v období let 1833 – 1865. VSONJ č. 58, 2008, str. 37-54.

Zprávy:

50 let od smrti Julia Volka-Choráze. VSONJ č. 21, 1978, str. 78.

50. výročí Palackého pamětní školy. VSONJ č. 29, 1982, str. 70-71.

30 let okresního archivu v Novém Jičíně. VSONJ č. 31, 1983, str. 68-70.

200. výročí pošty v Příboře. VSONJ č. 36, 1985, str. 70-72.

III. Severomoravské demografické kolokvium v Novém Jičíně. VSONJ č. 41, 1988, str. 72.

TGM a Novojičínsko. VSONJ č. 46, 1990, str. 74-75.

Recenze:

Alois Běhálek, *Odry 1234-1984*. VSONJ č. 35, 1985, str. 74-75.

Mauric Remeš, příběh muže, který povznesl moravskou paleontologii a otevřel dveře tohoto oboru široké veřejnosti

Bronislav Novosad

Životopis v datech:

- 1867 – 21. 7. narozen v Příboře, otec Bedřich (1837- 1917), matka Amálie, roz. Sklenovská (1840-†1872)
- 1872 – začíná navštěvovat školu v Příboře
– první návštěva babičky a dědy v Litomyšli
– umírá matka
- 1875 – poprvé v Novém Jičíně u fotografa (ateliér A. Thiery)
- 1876 – dán do přípravky
- 1880 – navštěvuje zámek v Kuníně, jak sám píše, cituji: ... Jednou jsem byl s paní hraběnkou a Evaristem v Kunewaldě v tamním zámečku u lantkraběnky Fürstenberkové. Vyšli jsme ráno brzy po snídani pěšky z Bartošovic. V Kunewaldě nás velmi pěkně přivítala paní lantkraběnka. Se mnou se bavila česky. Byla prý rodilá Pražanka měšťanského rodu, dáma velmi milá, sympatická. Obědvali jsme v letní jídelně hned u vchodu do zámku. Po obědě nás vozil v člunu po rybníku kandidát profesury Lancziczki, o kterém píší na jiném místě. Kvečeru nás dovezli kočárem do Bartošovic. Pan lantkrabě (bratr arcibiskupa) a jeho syn (mladý Fritz) nebyli doma. Konec citace (905 / 83)
- 1881 – ukončil 4. třídu gymnázia, odjíždí studovat do Terstu, tesknota po domovu ho vede k návratu zpět domů, odchází zpět studovat do Litomyšle
- 1883 – poprvé cestuje do Prahy, kde navštěvuje svého bratra Bedřicha (1863 - 1952) a poté společně odchází na představení do Národního divadla, je to jeho první návštěva
- 1885 – maturuje v Litomyšli a rozhoduje se studovat lékařství ve Vídni
- 1886 – stává se členem Vlasteneckého muzejního spolku v Olomouci
– první literární vystoupení, jedná se o článek „Dopis z Příbora“, byl to popis tzv. trnavského kříže
- 1887 – časopis Vesmír uveřejnil jeho článek „Victoria regia“
- 1889 – článek na lékařské téma „Morbus malorus wehofii“
- 1891 – 21. 3. promován na doktora lékařství ve Vídni
– absolvuje jednoroční vojenskou službu, půl roku je v Brně a poté v Praze
- 1892 – po ukončení vojenské služby v březnu, cestuje zpět do Příbora
– duben - působí jako externista v Brně pouze 2 měsíce, poté se opět vrací zpět do Příbora, kde se dozvídá o uprázdněném místě sekundáře v olomoucké nemocnici
– září - stává se sekundářem vnitřního oddělení nemocnice v Olomouci
- 1894 – přechází jako sekundář na chirurgické oddělení, poté na oční a posléze na porodnické oddělení

- 1895 – první článek o paleontologii „Příspěvky ku poznání korýšů vrstev štramberských“
 – podzim - nedostal souhlas se zastáváním místa sekundáře, opouští tedy zemskou nemocnici a zakládá si soukromou lékařskou praxi, začíná více cestovat, odjíždí do severní Itálie
 – 26.4. uzavírá sňatek s Marií, roz. Nešverovou, v metropolitním chrámu Páně sv. Václava v Olomouci (dvě děti, prvorozený syn Miloslav umírá v roce 1899 ve věku nedožitých dvou let, dcera Marie (1900-1933))
- 1900 – stává se železničním lékařem v Olomouci s fixním platem
 – cestuje do Krakova a Wieliczky
- 1901 – Berlín a Hamburk
 1902 – Berlín a Malmö
 1903 – Bari
- 1903 – dostává se do sporu s redaktorem časopisu vydávaného Vlasteneckým spolkem v Olomouci, což vede k přerušení jeho publikační činnosti v této tiskovině, do normálu se věci vrátily až po ukončení I. světové války
- 1904 – Athény, Korfu
 1905 – Terst, Alžírsko
 1906 – Švýcarsko
- 1907 – publikuje svou významnou práci „Mořská nemoc“
 – Benátky, Miláno
- 1908 – Korsika
 1909 – Belgie, Anglie
 1910 – severní Španělsko
 1911 – Dalmácie - ostrovy
 1912 – Mostar, Sarajevo
 1913 – Itálie, Elba
 1914 – Baška, ostrov Krk
- 1920 – stává se šeflékařem železničních lékařů a dostává plat, který mu umožňuje omezit lékařskou praxi, má více času se věnovat vědecké a publikační činnosti
- 1925 – duben - návštěva své nevlastní matky v nemocnici v Novém Jičíně, je to jeho poslední návštěva tohoto města
- 1931 – ministr železnic mu uděluje titul „vrchní zdravotní rada“ s účinností od 1. 1. 1931, odchází do penze a zanechává i své soukromé praxe
- 1933 – vydává učebnici „Zdravověda pro učitelské ústavy“
 – tragicky umírá jeho dcera Marie (provdána za Radima Kettnera, významného českého geologa), tato událost Remeše zasáhla natolik, že sepisuje svou závěť
- 1936 – společně s Josefem Augustou vydávají první učebnici paleontologie „Úvod do všeobecné paleontologie“
 – taktéž publikuje pod různými pseudonymy, např. M. Reis, M. Příborský a R. Mařík
- 1938 – při výletu na Malé Hradisko se dovídá o okupaci Československa
 1939 – válečné období tráví převážně v universitní knihovně v Olomouci

- 1940 – uveřejňuje práci „Z dějin přírodovědy na Moravě a ve Slezsku“, kterou dokončuje v roce 1946
- 1945 – 11. 7. se stal zakládajícím členem České astronomické společnosti
 – po osvobození se soustředuje na práce o historii lékařství
- 1947 – byl mu udělen čestný doktorát přírodních věd na Karlově univerzitě
- 1952 – publikuje studii Adrian van den Spiegel
 – 17. 9. umírá jeho milovaná manželka Marie ve věku 73 let, zdravotní stav Remeše se zhoršil, začíná i huře slyšet
- 1956 – dokončuje studii „Z dějin očního lékařství na Moravě a ve Slezsku“
- 1958 – uveřejněno jeho sdělení – Incipit tractatus de virtutibus herbarum
- 1959 – 19. 7. ve 14 hodin umírá po delší nemoci, poslední rozloučení se uskutečnilo 23. 7. v 15 hodin, po skončení obřadu byl uložen do rodinné hrobky na olomouckém hřbitově. Jeho celoživotní práce zahrnuje na 550 různých článků, studií či děl, které vyšly anebo jsou strojopisně zpracovány.

Remeš sám uvažoval o tom, že by měl sepsat své paměti, ale jak sám píše, cituji: „Myšlenka napsati svoje memoáry napadle mne dávno, ale otálel jsem dlouho s jejím provedením. Myslel jsem si totiž, že by byla neskromnost, kdybych já, člověk obyčejný, chtěl psáti o svém životě, tedy chtěl provésti něco, co činí jenom lidé zvláště vynikající jako státníci, vojevůdcové atd. Potom dospěl jsem v uvažování k jinému závěru: žádný člověk není tak nepatrný, aby sepsání toho, jak žil, co zkusil, s kým se stýkal, bylo bez zajímavosti. Životopis svůj měl by napsati každý. To by pak bylo příspěvků ku poznání života a záhad ducha lidského!“ - konec citátu (Vědecká knihovna v Olomouci, fond Mořic Remeš).

Byl také připraven na to, že někdo bude pročítat jeho poznámky, kdy některé jeho myšlenky či postřehy jsou velmi zajímavé, cituji: „Nevím, jak jsem se dostal na tento svět. Nevím, kdo a proč proti mé vůli mne sem postavil. Nevím, odkud jsem přišel a kam jdu. Vím jen, že jsem se kdysi musil octnouti v plně nevědomosti na zemi a že moji rodičové byli nástroji vyšší vůle, která chtěla, abych přišel na svět a žil. Byl jsem úplně bezbranný, bezmocný a nebyti rodičů, kteří o mne pečovali, byl bych jistě zahynul. V této čisté zvířecí existenci začalo poznenáhlu probleskovati světlo poznání, začal jsem chápati, co se kolem mne děje. Světla přibývalo, až jsem poznal, že tu jsem. Začal jsem mysliti...“ (905/83, fond M. Remeš, Příbor) „Často jsem říkával: ...Považuji za velký dar od Boha, že se umím na přírodu dívat...“ (916/83, fond M. Remeš, Příbor) ...“Jestli někdo po mé smrti bude se v těchto listech probírat a uzná za dobré některé z nich uveřejniti, budíž! Mne to nebude už bolet, kdyby se pak někdo na mne ještě sápal a moji práci v povýšenosti kritické strhal...(905/83...) ...Je to tak divné, smutné a bolestné býti úplně cizím, neznámým v městě, kde po dlouhou řadu let nás a naši rodinu každý znal. Když přijedu nyní do Příbora, mám většinou vzpomínky trpké...“ (905/83).

Z února 1953 pochází velmi zajímavý materiál, uložený ve Vědecké knihovně v Olomouci, ve výše zmiňovaném fondu M. Remeš, který je nazván „Moje paleontologická sbírka“, jedná se o sedm, hustě rukou popsaných stran. Celý text je jakousi vzpomínkou na to, co bylo, cituji: „Pokud vím, je nyní umístěna v geologickém ústavu Karlovy university v Praze. Myslím, že stojí za povědění, jak

vznikla. Základ k ní dal můj otec, který skoro celý svůj život prožil jako lékař v Příboře, její začátky sahají asi do konce šedesátých nebo sedmdesátých let minulého století.První pěkné nerosty dostal od Josefa Kořenovského, tehdy učitele na obecné škole v Litomyšli. Přivezli jsme mu je roku 1872 nebo 1873 s bratrem z Litomyšle, kde jsme byli u dědečka na prázdninách. Takový byl začátek otcových celoživotních sběrů přírodnin, ale všechna sběratelská činnost se soustředila znenáhla na sbírání zkamenělin....Vážněji začal jsem se paleontologií zabývat na vyšším gymnáziu v Litomyšli, sbíral jsem v křídě, hlavně v březenských vrstvách na Maloučce, nálezy určoval mi s velkou ochotou profesor realky Emanuel Bárta....Za studia universitního odstavena moje paleontologie na druhou kolej, na první se zas dostala zároveň se službou v nemocnici a se zahájením samostatné lékařské praxe....Otec mne upozorňoval, že v paleontologii otevírá se nám široké pole k vědecké práci, že je to věda, kterou čeká teprve velký rozkvět. Z té doby pochází moje první paleontologická práce (1894) o koryších štramberského tithonu, za jejíž publikaci v Rozpravách České akademie vděčím profesorovi Antoninu Fričovi....Otec byl z prvních, kteří si bližší všimli zkamenělin z tzv. červeného vápence kopřivnického a pilně jej sbíral...Musím tedy říci, že značný štramberský materiál mé sbírky nastřádal téměř výhradně můj otec....Musím říci, že paleontologická lokalita Čelechovice se mi hned napoprvé velmi zalíbila již svojí polohou, rázem krajiny a že jsem tam sbírat zkameněliny po celý svůj život nejraději jezdil. V té době byly už lomy na nejvyšších místech opuštěny až na I. patro erárního lomu, který byl v provozu a kterému jsem věnoval hlavní pozornost, zajímaly mne také Smyčkou uváděné lomy: Vysloužilů a malý lom východně Palackého pomníčku....V době první republiky projížděl jsem celou zemi moravskoslezskou za účelem sběru zkamenělin. Uvádím jenom hlavní kraje, kde jsem sbíral: Kulm moravsko-slezský, ostravský karbon, jihomoravský terciér, Mikulovsko, okolí Brna (terciér, Hády, Švédské šance), křída moravsko-česká (Třebovice - Č. Třebová, Šilperk - Kolínsko - Vysoké Mýto), terciér u Rudoltic. Za protektorátu byl jsem omezen hlavně na Olomoucko a Prostějovsko, ale sbírání bylo úspěšné. Roku 1931 odešel jsem do pense, a stal se tak neomezeným pánem svého času, jehož jsem dobře zužitkoval, pokračuje v dřívějších pracích. Do Čelechovic dosud zajíždím, když ne do zcela opuštěných lomů Růžičkových, tedy alespoň k Ficnerovi, který je každé prázdniny navštěvuje a přináší mi odtamtud k výběru, co nalezne zajímavým a důležitým....Celou svoji paleontologickou sbírku nashromáždil jsem z lásky k vědě a rodné zemi moravskoslezské, mi tak drahé, a myslím, že jsem ji nemohl lépe uložit než v geologickém ústavu Karlovy university, kde se jí dostává dokonale vědeckého zpracování. Byl bych velmi rád a spokojen, kdyby se mohlo plným právem říci, že dosavadní a v budoucnosti na základě toho materiálu vykonané práce hodně přispěly k rozkvětu naší domácí paleontologie a k bližšímu poznání mé vlasti.“ Konec citace.

Obrovským přínosem pro poznání života tohoto muže bylo mé setkání s paní Evou Kreiselovou, praneteří M. Remeše.

Materiály uložené v archívech jsou velmi důležité, ale pokud se badatelé podaří navázat kontakt s někým, kdo si na popisovanou osobu pamatuje, neboť byl součástí jejího života, je to opravdu velké štěstí. Požádal jsem tedy tuto výjimečnou ženu,

bývalou baletní umělkyní, později profesorku baletu, která zanechala výraznou stopu v místech svého působiště (Pardubice, Ostrava, Olomouc), aby mi napsala vše, na co si vzpomene v souvislosti s jejím prastrýčkem. Z jejich vzpomínek si dovoluji ocitovat:

„Strýčku drahý, hodně zdraví
přeje k svátku Evička.
Při tabuli ať ti voní
tato kytička.

Toto přání, složené mou babičkou, jsem přednesla svému prastrýci dr. Maurici Remešovi 21.9.1940. Bylo mi tehdy čtyři a půl roku. Manželka dr. Remeše teta Mařenka, jak jsme jí vždy říkali, byla sestrou mého dědečka Karla Nešvery. Naše rodiny se velmi úzce stýkaly. Myslím, že dědeček byl největším přítelem strýčka v osobním životě. Jejich přátelství vzniklo již za I. světové války, kdy spolu cestovali do Alžír, Turecka a Francie (Biaritz) i s babičkou Valérií..... Na velikonocní úterý jsem ho chodila vymrskat - schovával se přede mnou a jednou s dr. Kettnerem klekali a prosili o milost. Velkého strýce Radima jsem se ze začátku bála, připadal mi obrovský, když mne zvedl na ramena, byla jsem u stropu. Pak jsem však jemu i strýčku Mauricovi věnovala své kresby, které oba velmi oceňovali... Sedával u svého psacího stolu, který byl plný knih a výpisků, pod obrazem Davida s Goliášem v proutěném křesílku. Vyprávěli jsme si hlavně o divadle, ale také o paleontologii, botanice a astronomii. Strýčkovým dalekohledem jsem poprvé viděla čtyři z měsíců Jupiterových a náš měsíc zblízka... Naposledy jsem ho viděla, když byl již nemocen, přesto se neustále zajímal o všechno dění ve světě a humor neztratil. Nakonec jeden z jeho oblíbených vtipů z Hané: Hanák se topí v Moravě a prosí: „Panenko Maria, zachraň mňa, kópím tě velikó svico.“ Podaří se mu zachytit se o kořen a říká: „A h...o tě dám!“ Kořen se vytrhne a on se topí znova: „Ale Panenko Maria, copak ty nerozomíš špáso?“...konec citace (osobní archiv autora).

Paleontologie je vědou komplexní a Mauric Remeš k ní měl výrazné předpoklady, které uplatnil ve svých pracích, je velkou škodou, že ač z jeho strany byl předán rukopis „Štramberský vápenec a jeho zkameněliny“ v roce 1933 městu Štramberk, které si tuto práci u něho objednalo, nedošlo ze strany města vlivem hospodářské krize k završení, tedy že tato práce nevyšla tiskem. Rukopis se za okupace ztratil, uchovaly se jen kresby s popisem. Když jsem se začal více zajímat o vše, co je spojeno s Remešem, začal jsem i pátrat po oněch kresbách, zjistil jsem, že rukopis ztracen není, že je uložen v Příboře v muzeu ve fondu M. Remeš pod číslem 114/86, ale ony originály kreseb se nepodařilo dohledat. Existují naštěstí jejich kopie, i když ne všech tabulí.

...“Čím činnější jsem byl, tím častěji jsem mohl chybiti. Tot' přirozené!“ ... (905/83). Slova, která napsal Remeš a s kterými se plně ztotožňuji, jsou také i mými slovy místo závěru.

Otec Bedřich Remeš.

Matka Amálie, roz. Sklenovská.

Společně se svým bratrem Karlem (vlevo).

Remeš v době studií.

Rodný dům na náměstí v Příboře kolem roku 1870.

Remeš na geologické výpravě.

Remešův rodokmen, ukázka jeho práce.

Remešův hrob v Olomouci.

Společně s manželkou a jeho rodiči,
otec Bedřich s nevlastní matkou Marií, roz. Peřinovou.

Seznam zkamenělin pojmenovaných po Remešovi.

Kryl a Scotti, knihtiskárna v Novém Jičíně na Moravě

Irena Jašíková

„Kryl a Scotti, knihtiskárna v Novém Jičíně na Moravě“ byla uvedena do provozu 1. srpna 1909, tedy přes 100 lety na Mlýnské ul. č. 4 v Novém Jičíně. Srovnáním údajů z několika pramenů objevily se zajímavé souvislosti k historii tohoto domu na Mlýnské ul. č. 4 (nyní ul. Hoblíkova). Daly by se charakterizovat citátem Jaroslava Vrchlického, představitele lumírovců z druhé pol. 19. st. - „Dvě zbraně máme – knihu jen a školu“.

Dům zde již nestojí, byl zbořen v 90. letech, ale na začátku 20. století se stal dočasným útočištěm nejen knihtiskárny, ale i první české školy v Novém Jičíně.

Mlýnská ul. se v kronice novojičínské fary zmiňuje r. 1632 jako Kothgasse (Blátivá ulice). Stejně tak i v gruntovních knihách z let 1768 a 1773, jakož i později, a mezi lidmi si toto pojmenování udržela ještě dlouho potom, co byla r. 1879 přejmenována. Název pocházel od špatného stavu ulice, kde byl hluboký úvoz. Souběžně s tímto názvem se r. 1625 objevuje v gruntovních knihách poprvé jméno Mühlgasse (Mlýnská ul.) podle velkého mlýna, který stál na mlýnské strouze na západním konci ulice. Velký nebo těž Městský mlýn, zmiňovaný od r. 1595, byl svými majiteli F. Baierem a Peschem v r. 1909 přestavěn a z vodního pohonu převeden na parní. V r. 1909 mlýn zakoupilo město a jeho provoz ukončilo. Náhon pokračoval po povrchu blízkých ulic, jeho údržba byla zanedbávána, ale k jeho zaklenutí (zatrubnění) došlo až v r. 1925, kdy byl zbourán i mlýn. Od r. 1945 nese ulice nynější název.

Ale vraťme se k historii domu č. 4 na této ulici. Kromě Endersovy tiskárny, která jako první ve městě získala ve druhé pol. 19. st. tiskařskou koncesi, vznikla v r. 1870 v Novém Jičíně i druhá tiskárna, založená J. Baronem, která tiskla výhradně česky. Měnila majitele, odkoupil ji A. Jahoda, který ji v r. 1900 prodal typografu R. Válkovi. Tento majitel přestěhoval tiskárnu do domu č. 4 na Mlýnské ul. Tiskárna byla velmi skrovně zařízena, Válka doplnil její provoz rychlolisem a novějšími typy písma. Začala se zde tisknout revue Katolické moderny K. Dostála-Lutinova „Nový život“, týdeník „Kravařsko“ a první menší publikace pro Josefa Floriana a Jakuba Demla.

Od konce 19. st. bojovala česká menšina v Novém Jičíně o zřízení české školy. V jubilejním roce Palackého r. 1898 byla vykonána první větší sbírka u rodného domku Palackého v Hodslavicích, která vynesla 589 korun. Téhož roku byla založena Matice Palackého, která si vzala za úkol zřízení české školy v Novém Jičíně. Řada návrhů, rozhodnutí, povolení a zákazů znamenalo, že teprve rozhodnutím správního soudního dvoru ve Vídni v r. 1906 byla povolena stavba nové školy (na místě starého domu č. 13 na Höckově náměstí, dnes ul. gen. Hlad'a.). Následkem rozličných průtahů a odložení stavby nové školy bylo Matice Palackého rozhodnuto o zahájení výuky v české škole v prozatímních prostorách. Stalo se tak po svolení zemské školní rady dne 26. října 1906 – kdy „v tichosti a bez okázalosti“ dne 5. listopadu r. 1906 právě v přízemí domu č. 4 na Mlýnské ul. bylo zahájeno vyučování pro prvních 55 českých žáků.

Tiskař a vydavatel týdeníku „Kravařska“ Rudolf Válka průběžně organizoval sbírky ve prospěch stavby nové české školy. Zveřejňoval v něm také pravidelně seznam dárců a údaje o tom, kolik peněz již bylo sbírkami získáno. Svou tiskárnu prodal v r. 1907 Fr. Vyhnančkovi. Ve stejném roce přestal vycházet z finančních důvodů týdeník „Kravařsko“ a také česká škola se z prozatímních prostor na Mlýnské ul. č. 4 postupně stěhovala do vlastní budovy.

Vdova Vyhnančková s radostí prodala malou českou tiskárnu v červnu r. 1909 dvěma mladým odvažlivcům, novým majitelům Karlu Krylovi a Ferdinandu Scottimu za 7.000 zl.r.m. Tiskárna měla staré ubohé stroje (1 amerikánku, 1 ruční lis a 1 rychlolis menšího formátu s ručním pohonem) a zastaralý písmový materiál. Celé zařízení bylo malé a směšné a to ještě v sousedství první české školy, se kterou se museli dělit o nedostatečné, vlhké místnosti obrácené k severu, kde jim pod okny protékal nepříkrytý mlýnský náhon (!). Ale mladí horlivci nereptali, pracovali a sháněli práci všude, kde se naskytla příležitost, aby pronikli do českého světa a uvedli svou firmu ve známost. Scotti chodil a jezdil na kole po Novojicku po školách, farách, hostincích a živnostnících, aby sehnal chudičké objednávky, které zase rozvážel a roznášel. Byly to mnohdy jenom navštívenky, pozvánky, dopisní papíry a obálky, ale aby se ušetřilo na poštovním, doručovaly se osobně a ihned se na místě vyinkasovaly, aby se zaplatil papír a bylo z čeho žít. Začali opět tisknout pro J. Floriana ze Staré Říše – to byl náročný zákazník. Každému písmenku, rámečku musela být věnována největší péče a bezvýhradná oddanost. V dobách, kdy nebylo dokonalých strojů, dobrého papíru, vhodných barev a druhů písma vyžadovala tato práce veliké znalosti, opatrnosti, trpělivosti, sebekázně a přísnosti, péči, důslednosti, lehkosti a okamžité pohotovosti. Potom mohly z jejich dílny vycházet tisky světlé, výborné v provedení a originální, jak o tom snili. Pustili se do bibliofilii v době, kdy nebyly ceněny u zákaznictva, ani žádány od čtenářstva. Závod se stával známějším, objevují se pochvaly a uznání, přibývají objednávky, mladí tiskaři se snaží postupně zdokonalovat svůj závod. V r. 1915 byla tiskárna z důvodu války uzavřena, Kryl i Scotti nastoupili vojenskou službu. Po skončení války a překonání velikých nesnází a nedostatků pustili se v lednu r. 1919 znovu do díla a známá značka : „Vytiskli Kryl a Scotti v Novém Jičíně na Moravě“ přinesla radost tvůrcům i všem bibliofilům. V r. 1919 vytiskli 16 knih, v r. 1929 již 68 knih. Z důvodů rostoucích požadavků hledali tiskaři vhodnější umístění svého závodu. V r. 1925 postavili ve dvoře a na zahradě domu č. 20 na Vysoké ul. (nyní Máchova) novou, moderní, světlou, rozsáhlou tiskárnu, ve které se mohli mimo běžné tiskárenské práce jako byl tisk plakátů, obchodních tisků, brožur věnovat i práci bibliofilské. Vytiskli jich nepřehlednou řadu, všechny vykazují dokonalou typickou solidnost ve svém provedení. Knihtiskárna Kryl a Scotti patřila mezi nejvyhledávanější podniky předmnichovské republiky. Svědčí o tom jedna z pochvalných glos v odborném časopise:

„První, co musím říci o každé z těchto knih, je, že nelze skrbliti uznáním tiskárně Kryla a Scottiho za tiskařský výkon, provedený na papíru sice velmi úhledném, vydatném, ale obtížném pro dobrý tisk. Takový anglický lehký, ale sporý papír klade na strojnímu obtížné požadavky. Dobrý tisk zmůže na něm jen svědomitá tiskárna a tou je právě tiskárna v Novém Jičíně.“

Slavný antverpský knihtiskař Kryštof Plantin, žijící v 16. století vepisoval do svých tisků své heslo: „Labore et constantia“ – Práci a vytrvalostí. Řídil se jím celý svůj plodný život. Této zásadě byli věrni také tiskaři Krylové – otec a dva jeho synové – Josef a Karel. Svému tiskařskému umění se věnovali po čtyřicet let v Novém Jičíně a v Kroměříži. Svou vzdělaností, svým vkusem a svou láskou k dílu dokazovali, že knihtiskařství bylo a je uměním. Krylové nesporně patřili k těm, kteří ve 20. století navazovali na práci slavných českých typografů předchozích století - za mnohé uveďme alespoň Daniela Adama z Veleslavína. Svou typografickou prací dávali knihám vzešlým z jejich dílny řád a zákonitost.

Literatura:

- Baláš, M. : Kulturní místopis Novojičínska, 1967.
 Kravařsko, č. 8, roč. IV., 1935.
 Kunštátský, C. : Čeští knihtiskaři Novojičtí, 1931.
 Kunštátský, C. : 25 let české obecné školy v Novém Jičíně 1906 – 1931.
 Novojičínský zpravodaj 2008, Bubeník, V. : Povídání o novojičínském mlýnském potoku
 Otto, K. : Čtení o Novém Jičíně, 1963.
 Smejkal, B. : Nevšední zásluhy tiskařské rodiny Krylů o českou bibliofilii, 2009.
 Válka, R. : Kalendář „Kravařsko na r. 1907.“
 Vlastivědné sborníky okresu Nový Jičín, sv. 14, 38, 40, 44, 49.

Obsah svazku 59 / 2009

Úvodem

Nový Jičín – báseň Josefa Koudeláka

Vytiskla knihtiskárna Kryl a Scotti v Novém Jičíně, věnováno účastníkům III. schůzky moravských bibliofilů a exlibristů, konané dne 8. června 1930 v Uh. Hradišti

Studie a články

Klobouky s erbovními knoflíky

Karel Müller, Radek Polách 4

Páni z Fulštejna a založení tvrze ve Studénce

Petr Kozák 26

Sídlo vrchnostenské správy bíloveckého panství na sklonku raného novověku. Příspěvek k typologii úřednických budov patrimoniální správy

Zdeněk Orlita 41

Formy postních a velikonočních obyčejů v lokalitách okresu Nový Jičín

Anna Hřečková 60

Ditrichštejnovo předbělohorské privilegium pro příborské tkalce s cechovním znakem

Jan Štěpán 81

Výroba litiny ve frýdlantských železárnách

Petra Sysalová 85

140 let od založení městské plynárny v Novém Jičíně (Historie plynárny v letech 1869 až 1914)

Renata Kaňková 92

Co dal Nový Jičín Josefu Koudelákovi?

Tomáš Bouda 97

Česká škola v Novém Jičíně za okupace

Lubomír Busek 102

Páter Kamil Jaroš z Příbora – mučedník víry

Jaroslava Brichová 105

Dějiny lité bronzem aneb co nového?

Aleš Krápek 110

Malý vodní mlýn v obci Bordovice

Václav Michalička 117

Novostavba římskokatolického kostela sv. Mikuláše v Tiché u Frenštátu pod Radhoštěm

Jiří Pometlo 123

Pohorská jednota Radhošť (Co ukrývá archivní depozitář)

Petra Martínková 132

Lidový léčitel z Janovic

Miroslav Janík 135

Studium vegetace obnažených den vybraných rybníků v CHKO Poodří a blízkém okolí

Petra Mičková 138

Společenstva ledovcových souvků v pískovnách u Nového Jičína

Oldřiška Frühbauerová 161

Tořič včelonosný (*Ophrys apifera*) – vzácná orchidej v Národní přírodní památce Šipka na Kotouči u Štramberka

Marie Sedláčková 170

Příspěvek ke květeně Novojičínska a okolí – I.

Petr Kocián, Jiří Kocián 173

Zprávy, recenze

S Janem Hyvnarem (nar. 1925),

rozmouval a rozhovor zaznamenal Karel Konečný 186

Jubileum Jiřího Klučky

Karel Chobot 193

Jubileum Mgr. Pavla Šrámka

Karel Chobot 193

Jubileum PhDr. Jaroslavy Brichové

Karel Chobot 196

Maurice Remeš
Bronislav Novosad 197

Kryl a Scotti, knihtiskárna v Novém Jičíně na Moravě - 100. výročí
Irena Jašíková 207

Informace

Kravaňsko - vlastivědný sborník, vydávaný v letech 1932 – 1949 nyní i na DVD.
Elektronická podoba česky psaného vlastivědného časopisu, který se svým obsahem zaměřoval na historický, kulturní, etnografický a další vývoj oblasti Kravaňska, je k dispozici odborným pracovníkům, studentům a badatelům v odborné knihovně Muzea Novojičínka, p.o. od podzimu r. 2009.
Do digitální podoby zpracovala Moravskoslezská vědecká knihovna, p. o. v r. 2009.

Úprava rukopisů pro Vlastivědný sborník Novojičínka

Úprava rukopisů pro Vlastivědný sborník Novojičínka

- 1) Redakční rada Vlastivědného sborníku Novojičínka přijímá k publikování příspěvky zpracované textovými editory v rozsahu 2 – 16 stran normalizovaného strojopisu, tj. 1800 znaků i s mezerami na 1 straně rukopisu.
- 2) Příspěvky se kromě tištěné formy přijímají zároveň v elektronické podobě některého z aktuálních formátů Word jako textové soubory obsahující normalizovaný strojopis (bez vložených obrázků a zalomených sloupců).
- 3) Při psaní textu je nutno respektovat následující pravidla:
 - a) klávesu ENTER používejte pouze k oddělení odstavců, nikoliv řádků,
 - b) k odsazování prvního řádku odstavce nepoužívejte klávesu TAB, ani několik úhozů mezeríkem,
 - c) vyvarujte se zdvojených mezer,
 - d) text nijak složitě neformátujte, tzn. necentrujte titulky, neměňte velikost písma, vypněte dělení slov; musí být vypnuty všechny funkce pro automatické odrážky a číslování, ohraničování, stínování, sloupce, mezery před odstavcem nebo za ním, dále funkce pro poznámky pod čarou, hypertextové a křížové odkazy, vkládání elektronických adres,
 - e) tabulky se přijímají výhradně ve formátu MS Excel nebo jako prostý text s tabulátorovým členěním,
 - f) v žádném případě nekládejte do textu obrázky, dodejte je zvlášť uložené v nějakém grafickém souboru (EPS, JPG, TIFF, minimální rozlišení 250 dpi), nebo ve fyzické podobě,
 - g) součástí příspěvku je poznámkový aparát umístěný až za vlastním textem, nikoliv pod čarou; v hlavním textu jsou poznámky označeny číslem (horním indexem) bez závorčky; písmo u poznámek na konci textu je výchozí – jako v hlavním textu, řádkování také, zarovnávání je doleva. poznámky jsou číselně řazeny,
 - h) poznámka s citací knihy obsahuje: příjmení a jméno autora, název knihy, místo vydání s rokem vydání, číslo strany, na niž se odkazuje (např.: Turek, Adolf: Hrad a panství Starý Jičín, Nový Jičín 1978, s. 13),
 - i) poznámka s citací článku v časopisu obsahuje: příjmení a jméno autora, název článku, název časopisu a jeho ročník, rok vydání časopisu, číslo časopisu a číslo strany, na niž se odkazuje (např. Hoffmann, František: Správa a městské knihy litomyšlské od 14. do 16. století. Sborník archivních prací 57, 2007, č. 2, s. 453,
 - j) při citaci archivních pramenů používejte oficiální zkratky vycházející z úředních názvů archivů:
ZA = Zemský archiv v Opavě
MZA = Moravský zemský archiv v Brně
NA = Národní archiv v Praze
SOA = Státní oblastní archiv (např. SOA v Třeboní)
SOKA = Státní okresní archiv (např. SOKA Nový Jičín).

Vzory pro poznámky:

- 1) Baletka, Tomáš: Páni z Kravaň. Z Moravy až na konec světa. Praha 2003, s. 58-72.
- 2) Moravský zemský archiv v Brně. G 2 – Nová sbírka, sign. 696/8.
- 3) Tamtéž, sign. 696/8b.
- 4) ZA v Opavě, pobočka Olomouc, archivní fond Arcibiskupská konzistoř Olomouc (dále jen ACO), kniha č. 147, pag. 541-542.
- 5) Tamtéž, archivní fond Ústřední ředitelství arcibiskupských statků (dále jen ÚŘAS), inv. č. 8950, sign. E 14/8-1, kart. 1140.
- 6) Winter, Eduard: Josefismus a jeho dějiny. Praha 1945, s. 134; srovnej: Zlámal, Bohumil: Příručka českých církevních dějin VIII. Praha 1971, s. 80, poznámka č. 2; Medek, Václav: Cesta české a moravské církve staletími. Praha 1982, s. 270; Melmuková, Eva: Patent zvaný toleranční. Praha 1999, s. 22; volněji také Kadlec, Jaroslav: Přehled církevních dějin. Praha 1991, s. 166.
- 7) Šopák, Pavel: Radnice ve Slezské Ostravě. Vlastivědné listy 21, 1995, č. 1, s. 20; Šerka, Josef: Historie výstavby Nové radnice v Moravské Ostravě. In: Ostrava 18. Příspěvky k dějinám a současnosti Ostravy a Ostravska, Ostrava 1997, s. 266.

Vzor pro WWW dokumenty:

Státní technická knihovna. Koordinační pracoviště pro PSII. Polytechnický strukturovaný heslář (WWW dokument), <http://olc2.feld.cvut.cz/psh/psh.html> (stav k 6.11.2000)

Mauric
Bronisl.

Kryla
Irena Jc

Informa
Kravař
Elektror
zaměřov
k dispo:
Muzea Ď
Do digit

Úprava

Vlastivědný sborník Novojičínska
svazek 59 / 2009

Vydávají: Muzeum Novojičínska, příspěvková organizace
a Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Nový Jičín

Nakladatel: Muzeum Novojičínska, p.o.
Svazek 59 vychází v r. 2009
Náklad: 350 ks

ISBN 978-80-86388-78-6 (Zemský archiv v Opavě – SOKA Nový Jičín)
ISBN 978-80-87359-01-3 (Muzeum Novojičínska, Nový Jičín)
ISSN: 1214 – 8032

Řídí redakční rada s předsedou PhDr. Karlem Chobotem,
členové: prof. PhDr. I. Barteček, CSc., PaedDr. T. Bouda,
PhDr. J. Brichová, PhDr. S. Dvořáčková, PhDr. E. Grepl,
PhDr. J. Jurok, CSc., PhDr. K. Müller, PhDr. P. Šopuk,
PhDr. J. Zezulčík

Jazyková korektura: PhDr. Z. Kudělková
Výtvarný redaktor: Be. V. Kleinová
Výkonný redaktor: I. Jašíková

Nevyžádané rukopisy, fotografie a kresby se nevracejí.
Rozšiřuje redakce, kde si lze také objednat telefonicky či e-mailem předplatné sborníku nebo zakoupit
jednotlivá (i starší, zlevněná)
čísla Vlastivědného sborníku Novojičínska. Vychází od r. 1967.
Doporučená cena: 90,- Kč

Sborník lze zakoupit: Muzeum Novojičínska, p. o.
ul. 28. října 12, 741 11 Nový Jičín
Telefon : 556 701 156, 556 705 393
e-mail : ovmuj@atlas.cz, www.muzeum.novy-jicin.cz

Tisk: Tiskárna KONTEXT s r.o., Nový Jičín

Na obálce použit výřez Komenského mapy Moravy z r. 1627

